

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravnništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Dobra knjiga — najboljši prijatelj.

Po tem, kako sodi kak posameznik o vrednosti dobre knjige, sklepamo lahko tudi na stopinjo njegove izobrazbe. Dobra knjiga je tisti najzvestejši prijatelj, h kateremu se vedno radi zatekamo, kadar je ranjeno naše sree, kadar nas je razžalil brat ali sestra, če nas je užalostil naš prijatelj, sin ali hčer, če se nam je zgodila škoda na premoženju, ako smo izgubili ljubo zdravje in v podobnih neljubih slučajih. Dobra knjiga nas potolaži, prežene nam črne misli in nam vlije v obupano dušo novih nadej.

Dobra knjiga nam vzbuja vest. Potrjuje nas v tem, da moramo stati neomajeno nastališču svojega prepričanja. Ne poznam dragocenejšega darila kot je dobra knjiga. Ni boljše zbirke kot je zbirka dobrih in pametnih misli. Zato pa se pisatelju dobre knjige ne moremo nikdar dovolj zahvaliti za njegovo delo.

Nekateri ljudje sicer pravijo, da nimajo časa, da bi čitali. To ni res. To je le izgovor. Kdor zna čitati in se tako izgovarja, pove le, da v resnici neče čitati. Ker to je le prazen izgovor. Če bi imel veselje do čitanja, oziroma če bi hotel čitati, prav gotovo bi za to tudi našel dovolj časa, saj ima končno vsak človek, če je še tako preoblažen z delom, vedno precej prostega časa na razpolago.

Drugi zopet čitajo, toda le izposojene knjige; knjig baje ne morejo kupovati, ker nimajo denarja. To je pa le v prav redkih slučajih resnica. Največkrat se taki ljudje lažejo samemu sebi. Koliko denarja po nepotrebnem pokadijo, zapijanjujejo, zaigrajo na raznih igrah in na druge podobne škodljive načine, ki le sebi škodujejo na duši in telesu. Vsak izmed teh, ki to trdi, bi lahko imel primerno lastno knjižnico od tistega denarja, katerega je po nepotrebnem zapravil. Knjige bi mu prinašale veselje, zadovoljnost, pouk; sploh stokratno korist od tistega denarja, katerega bi bil za nje dal. Denar pa, ki ga

je dal za pijačo, tobak in druge nepotrebne stvari, mu je nakopal mnogo slabega na duši in na telesu. Pisatelj Sosnovsky pravi v ostrem tonu: Ogromna vsota denarja se izda za grde govornice, želodec, ženske, konje, kočije, okraske, klobuke, pahljače, robe itd., le za knjige ni tu niti vinarja. A. F. Dahn je napisal Nemeem osem nespodobnosti. Ne spodobi se: 1. Svoji hčeri kupiti balo za 10 ali 100 tisoč mark, pri tem pa pozabiti na omaro za knjige. 2. Biti komercialni ali kak drug svetnik ter imeti polno klet vina, toda prazno omaro za knjige. 3. Dišati po raznih franceskkih dišečih vodah, pri tem pa čitati izposojene, pomazane knjige. 4. Imeti dovolj denarja, pa si izposojati dobre knjige, da bi nam pripravile užitek. 5. Govoriti o novi literaturi, pa jo poznati le iz kritike. 6. Imeti škarje za striči kupone, toda ne imeti noža za rezanje papirja. 7. O Božiču razdajati stvari, ki nimajo nikake cene za vzgojo duha, značaja in misli. 8. Svojo duševno hrano zajemati iz dnevnih listov in ilustrovanih časopisov.

Vsi ti očitki veljajo v polnem obsegu za našo tako zvano inteligenco. Toda tudi preprosti narod v tem oziru mnogo greši v svojo največjo škodo.

Toda, kdor knjigo kupi, mora tudi paziti, da bo imela kaj vredno vsebino. Zato pa naj se tisti čitatelji, ki so manj izkušeni v takih slučajih, posvetujejo z bolj izkušenimi in izvežbanimi. Ker tudi tu velja narodni pregovor: »Ni vse zlato, kar se sveti« in »ne kupuj mačka v žaklju!« Posebno pa ne kupujte raznih krvavih romanov in povesti, ki govore o samem prelivanju krvi in drugih grozovitostih. Od take knjige ima človek le škodo. Vzbuja v njem živalske čute in ga ponepotrebno razburja. Škoda denarja in časa za take unazane knjige. Skrajno nevarno in škodljivo pa je tako čtivo mladini, zato so take knjige pravi strup.

Pa tudi knjige, pisane v klerikalnem zmislu, so pogubonosne za vsak narod. Mi vidimo, da med katerimkolim narodom se je klerikalizem vgnedil, da je bil ta narod najbolj nesrečen in da ga je klerikalizem

pripeljal na rob propada. Zato gotovo ne bomo kupovali knjig, ki širijo moreči, strupeni klerikalni duh. Kupujmo pa knjige dobre vsebine z naprednimi mislimi. Le potom njih se moremo prav izobraziti in tako koristiti samemu sebi in celemu narodu. V izobrazbi je moč. V izobrazbi je blagostanje in bodočnost vsakega posameznika in celega naroda.

Klerikalci in narodnost.

Vsako stvar, ki je ljudem draga in sveta, so klerikalci že izrabili v svoje umazane svrhe. V tem oziru so si klerikalci povsem svetu in pri vseh narodih enaki, podobni drug drugemu kakor krajecar krajecarju. Na zunaj se delajo največje narodnjake. Govore in pišejo o narodnosti, o predragi domovini, o sladkem materinem jeziku, tako da kdor jih ne pozna, preslepe vsakega, da jih smatra za resnično narodne ljudi.

Poglejmo naše domače klerikalce. Izdajajo se za edine prave zastopnike slovenskega naroda. V svojem časopisju in govorih kar gore od samega narodnega čuta. Če pa prerešetamo malo njihovo delovanje, vidimo, da so ravno ti klerikalci največji škodljivci našega naroda, da, naravnost najgrši izdajalec naše narodne stvari. Nosijo sicer na svojih strankarskih znakih barve naše trobojnice. Njihovo časopisje si po krivici nadevlje imena kakor: »Slovenec«, »Domoljub«. Kaka hinavščina! Ravno ta dva lista sta s svojo pisavo proti našim najpotrebnejšim narodnim zavodom zapričela najostudnejšo iškarjotsko gonjo, ki našemu narodnemu napredovanju neizrečno škoduje.

Presodimo nekoliko narodno delo naših klerikalcev. Pripomniti pa moramo vnaprej, da po deželi živi dosti pristašev klerikalne stranke, katerim se v narodnem oziru ne more ničesar očitati. Ti ljudje bi klerikalni stranki tudi takoj obrnili hrbet, ko bi poznali izdajateljsko politiko voditeljev klerikalne stranke. To bi storili zato, ker bi jim tako narekoval njih pošten naroden

čut. Toda v veliko nesrečo našega naroda pa ravno ti klerikalni pristaši ne poznajo izdajalskega dela gotovih svojih voditeljev, ker jih klerikalno časopisje večno farba in slepi, kot bi bili ti voditelji največji naprednjaki.

Poglejmo jih torej! Prvi vodja klerikalne stranke, dr. Šusteršič, gotovo ni nikak narodnjak. Saj je splošno znano, da v njegovi rodovini vlada nemški duh. Govori se le nemški. **Svoje otroke vzgaja v nemškem zmislu in duhu daleč proč od naše slovenske domovine.** Sicer pa je bil dr. Šusteršič kot nekdanji visokošolec znan po svojem nemškutarskem mišljenju. In njegovo današnje delovanje se popolnoma strinja z njegovim tozadevnim mišljenjem. Mož svojega mišljenja ni izpremenil. Za vsa izdajalska počenjanja klerikalne stranke je predvsem on odgovoren. Z njegovo vednostjo so klerikalci naredili največjo nesramnost, kar jih je še kdaj videl slovenski svet, ko so napredne Slovence proglašali za veleizdajalce, za sovražnike Avstrije in prestola. To pa zato, ker so si klerikalci v svoji bezmejni hudobnosti obetali od tega falotovstva velike uspehe za svojo že razsulu se bližajočo stranko.

Brezstiden napad na našo splošno koristno šolsko družbo sv. Cirila in Metoda so napravili brezvestni klerikalni časnikarji po naročilu vodstva klerikalne stranke. Vsak človek ve, da ta družba ni strankarska organizacija, da stoji na krščanskem temelju, saj ima po večih svojih šolah še šolske sestre za učiteljice; namen te družbe je predvsem obvarovati slovensko dečo posebno po obmejnih krajih pred potujčenjem. Ta družba nam torej varuje to, kar nam je najdražje, našo narodnost, naš materin jezik. — Toda ker ni klerikalna, ampak stoji nad strankami, so jo skušali klerikalci uničiti na vsak način. V svoji hudobnosti so šli celo tako daleč, da so prigovarjali vladi, naj družbo razpusti. Torej družbo, ki nas varuje pred narodno smrtjo, so klerikalci hoteli uničiti. Prosili so celo nemško vlado, da naj jo ona uniči, ker je klerikalci sami niso mogli. Pošten Slovenec gotovo ne more o teh ljudeh govoriti drugače kot z zaničevanjem. Ti ljudje, ki so se tako bojevali proti naši šolski družbi, niti ne zaslužijo, da bi jim pošten narodni človek pljunil v obraz.

Poglejmo nadalje klerikalno-nemško zvezo. Za njo so v prvi vrsti odgovorni: Dr. Šusteršič, dr. Krek, dr. Lampe in deželni glavar pl. Šuklje. Ta zveza je nam Slovincem skrajno škodljiva. Peščica Nemcev v naši kronovini tlači k tlom naš narod, predvsem na gospodarskem polju, in kjer le more, zavira naš napredek na kulturnem in posebno pa na političnem polju. Petdeset nemških veleposestnikov ima v deželnem zboru 10 poslancev. To sta v prvi vrsti zagrešila dr. Krek in dr. Šusteršič, ki sta imela vedno polna usta o ljub posebno za delavce, pa jim v deželni zbor nista privoščila niti enega poslanca,

pač pa 50 nemškim magnatom — deset. Ta dva človeka vedno govorita o demokratičnosti. Pa sta le demagoga. Nemei imajo danes vse kar hočejo. Vsako željo jim klerikalci izpolnijo. Dali so jim v Ljubljani nemško gimnazijo. Na vsa višja uradniška mesta v naši domovini so prišli Nemei s privoljenjem klerikalne, kot najmočnejše politične stranke v deželi. Če bi dr. Šusteršič bil res Slovenec, bi se kaj takega nikdar ne dogajalo. Zato je pa res, kar trdimo mi, da je mož nemškega duha in mišljenja. Zato je pa največja sramota za vse Slovence, da igra ta koristolovec tako važno politično vlogo v našem javnem življenju. In sam naš škof Jeglič je v narodnem oziru tudi tak, kot bi pravi Slovenec ne smel nikdar biti. To se je pokazalo po 20. septembru, ko se je šel prilizovat Nemcem in tudi pozneje, ko je pustil celo po cerkvah agitirati za neki nemški denarni zavod. Škofu vedno denarja manjka. Nemei ga imajo. Škofa plačajo, da igra Judeža med slovenskim narodom.

Da so klerikalci svojo narodnost že davno prodali, kaže zopet najnovejši slučaj v državnem zboru, ko je minister pravosodja odgovarjal na interpelacijo poslanca dr. Ravniharja radi znanih krivičnih jezikovnih odredb predsednika ljubljanskega deželnega sodišča. Ta Nemei je s svojim krivičnim postopanjem razžalil ves slovenski narod. Pravosodni minister pa s svojim tozadevnim odgovorom ravno tako. Klerikalci pa so v državnem zboru molčali. Čast slovenskega naroda so morali braniti poleg Slovencev dr. Ravniharja drugi slovanski poslanci. Naši so molčali kot da bi ne čutili ponižanja, ki se je našemu narodu prizadajalo.

Sramota vseh sramot pa je in ostane, da so klerikalni voditelji čisto slovensko Ljubljano omadeževali s tem, da so pripomogli v občinski svet sedmim Nemcem.

Klerikalna politika je veleškodljiva, izdajalska za naše narodne interese. Tirajo pa klerikalci zato tako politiko, ker so popolnoma odvisni od milosti nemške vlade in od nemškega kapitala na Kranjskem, kajti njihovi zavodi se bližajo polomu. Vsak le količkaj naroden Slovenec pa mora biti do dna srca ogorčen nad tako politiko. **Ko bi našo politiko vodili v človeško kožo zašiti hudiči, bi ne bili v narodnem oziru tako cinični in bi naši narodnosti ne naredili toliko škode kot klerikalni politikarji.** Zato pa bo morala naša zgodovina še pozne rodove spominjati na sedanjo našo žalostno dobo, da bo vsak, ki bo šel mimo groba kakega izmed teh Iškrjotov, z zaničevanjem vrgel na njegovo gomilo kamen.

Razširjajte od hiše do hiše „Slov. Dom“.

Politični razgled

Državni zbor.

Pravosodni minister Hohenburger je odgovarjaje na interpelacijo češkega poslanca Koernerja radi sodnih razmer na Češkem, zakrivil take nesramnosti, da je povzročil med Čehi in tudi drugimi slovanskimi poslanci velikansko ogorčenje. Nekateri češki poslanci so se prerili k ministrski klopi. Hohenburger se je zbal in se je pomikal proti izhodu. Med češkimi in nemškimi poslanci je nastal pravi pretep. Toda Hohenburger ni ušel zasluženi kazni za svoje žalitve napram Slovanom. Pravočasno ga je še dohitel češki poslanec Spaček. In za plačilo je dobil pravosodni minister pljunek v obraz. To naj bo zajedno tudi odmena za njegov neprimeren odgovor na interpelacijo dr. Ravniharja glede sodnih razmer pri ljubljanskem sodišču. Hohenburger je moral bežati iz zbornice. Predsednik je sejo prekinil.

Italijansko-turška vojna.

Na bojišču je precej mirno, kot da bi bilo med obema strankama dogovorjeno premirje. Italijani prično spomladi prodirati v notranjost Tripolitanijske. Po zimi se te akcije pač ne more podvzeti radi skoro nepremagljivih naravnih podnebnih razmer. Vojska bo omejena, kakor vse kaže, le na Afriko. Vplivu veselil se je zahvaliti, da Italija ne bo blokirala Dardanel. V Egejskem morju pa se je drugače omejila italijanska bojna mornarica le na to, da pazi, da bi kake ladje ne utihotapile v Afriko streliva in orožja.

Kitajska revolucija.

Ministrski predsednik Juanšikaj je navetoval članom vladarske rodovine, da naj se sami usmrtijo. Iz tega dejstva se že lahko precej sklepa na sedajni položaj na Kitajskem. Revolucionarji zmagujejo povsod. Upamo, da se ne bomo zmotili, ako trdimo, sodeč po sedajnem položaju, da bo velika kitajska država kmalu republika.

Razgled po Kranjskem

r Klerikalni »Gospodarski Zvezi« se ne more nič kaj prav dobro goditi, ker sedaj je prišla že tako daleč, da je pričela sama zelje delati. Preje ga je le prekupovala, sedaj pa je ustanovila svojo zeljarno, ker ji prejšnji člani niso hoteli več dajati zelja. So morali imeti pač čudno zaupanje v to klerikalno organizacijo, da ji ne marajo niti več dajati zelja. Sicer pa postavno »Gospodarska Zveza« sploh ni upravičena, da bi sama zelje delala. To je proti zakonu. Toda naša deželna vlada zapre

oči, če klerikalci zakone kršijo. Gospod Schwarz že ve, zakaj. Čudno je, da nobena stvar ne more te klerikalne organizacije spraviti na trdne noge. Vseučilišni zaklad (700.000 K) je izginil v njenem žrelu. Pričela je bila tudi izdelovati črevlje, pa nobena stvar ne gre nič kaj prav od rok. »Gospodarska Zveza« res nima sreče.

r Pravosodni minister in Elsner. Pravosodni minister je odgovoril drž. posl. dr. Ravniharju glede znanih krivičnih fermánov deželnega sodnega predsednika Elsnerja. Odgovoril je tako kot mu je poročal Elsner. Sramotilno in poniževalno za slovenski narod. Klerikalni slovenski poslanci pa se niso zganili. Sramota takim poslancem! Drugi Slovani so se morali potegniti za pravice našega naroda. Klerikalci vedo, kje jih čevlji žuli. Pravijo, da so proti novi vladi v opoziciji. Pa so ponižni kakor kužki. Ničesar si ne upajo proti njej ukreniti, ker so v denarnem oziru od nje odvisni. Za denar pa prodajo tudi svojo narodnost.

r Kregar-Štefe. Hlače se jima tresejo, ker sta obtožena, da sta uganjala pri zadnjih volitvah v trgovsko in obrtno zbornico velike sleparije in prideta radi tega na zatožno klop, kjer ju pa nič dobrega ne čaka. Dr. Šusteršič je sicer že vso kljuko obnucal pri pravosodnem ministru, da bi ta »dva nedolžna jagnjeta« na kak način rešil. Toda ne bo šlo. Ne smeta uiti zasluženi roki pravice. Štefe in Kregar sta vsa obupana, ker jima ričet nič kaj dobro ne diši. Pa ni pomoči. Plačilo za greh mora priti tudi na ta dva »poštena možakarja«.

r »Slovenec« pride 1. decembra pred porotnike radi svojih nesramnih laži in obrekovanj. Iz njegovih predalov se vlija tako smrdeča gnojnica, da se bo moral njegov odgovorni urednik Štefe zagovarjati pred porotniki. Tako lažnjivega lista kot je »Slovenec«, ni na celem svetu. Njegova hudobija presega vse meje. O izidu te obravnave bomo poročali v prihodnji številki.

o Ljubljanska okolica o

I Iz Št. Vida nad Ljubljano. Pretekli teden je bilo pri nas v Št. Vidu, kakor je naznanil deželni odbor na plakatih, premovanje goveje živine. V velikem številu so se tega premovanja udeležili naprednjaki, zlasti pa oni z Brda. — Klerikalci pa goljufajo, kjerkoli morejo, in zato smo tudi tu doživeli tako goljufijo: Neka klerikalna mamica — Bog ji odpusti — je prignala kravo z nekim napačnim teletom in hotela na ta način dobiti kakih 20 kronic za to goljufijo. Toda splaval ji je up po vodi. Brihtni gospodje so takoj spoznali, kaj hoče ta svetnica in — pognali so njo, kravo in tele v tisto klerikalno gnezdo, kamor spada.

I Iz Dravelj. Preljubi klerikalci so sklenili — po celem Kranjskem menda — bojkotirati samostojno misleče ljudi, in to

izvršujejo v polni meri. Da je temu tudi pri nas tako, podajam vam le en vzgled, ki popolnoma jasno karakterizuje klerikalce: V Dravljah živi šivilja, v gmotnih zadregah že itak, zlasti pa še sedaj, ko si je njen mož pri nekem stroju tako roko poškodoval, da mora sedeti doma brez dela in tudi brez zaslužka. — Pred volitvami so ji nosili še obleko delat, toda potem so si izbrali neko klerikalno babše, ki jim dela obleko napol zastoj, seveda kako? Vzrok temu postopanju klerikalcev pa je ta-le: Njen mož je odločen naprednjak, odbornik »Narodne čitalnice« v Dravljah ter stoji vedno v prvih naprednih vrstah, kadar se je treba boriti zoper črni klerikalizem. Tudi ona je zavedna Slovenka — in zato tako!

I Z Doba pri Kamniku. Letošnje splošne občinske volitve v naši deželi so posebno klerikalce na vseh koncih in krajih silno vznemirile. Tudi pri nas v Dobu sta z vso silo agitirala oba duhovnika proti brezvercem. Posebno pa se odlikuje pred tremi meseci semkaj došli kaplan Langerholz. Vznemirjal je s svojim hudobnim jezikom in sladkim obrazom kar tri občine. Najbolj zahrbtno je seveda proti naprednjakom ruval v domači občini dobski. Da je cele popoldneve pohajal po sosedni občini brezoviški, je tudi znano, in dosegel svoj cilj — namreč da je napravil dolgoletno sovraštvo med prej mirnimi sosedi. Hotel se je tudi z vso njemu lastno vnemo vreči na občino krtinsko. Toda župan-pristaš mu je pismeno svetoval, naj tega ne stori, ker on ne more biti odgovoren za posledice, ki bi nastale vsled njegovega peklenskega hujskanja. To je pomagalo, da niso prišli škornji krtinski v dotiko z njegovim neposvečenim delom telesa. Isti kaplan je poročal v cunji z dne 2. novembra 1911, št. 47, da je dobskim županom izvoljen gospod A. V., mesar in posestnik. Zakaj mu ni dal polnega naslova: gostilničar in lesni trgovec? Navada je, da pade kleriklec po »birtu« kakor jastreb na pišče, ako je ta birt slučajno naprednjak. Posebno priljubljena sta dopisunu liberalna svetovaleca narodovec Kuhar in jutrovec Matičič. Neumljivo se mu zdi, da morejo njegovi voliti svetovalec taka pristna liberalca, čegar duševna hrana jima je »Narod«, »Jutro« in drugi brezverski časopisi. Dobro! — Kadar nama bodeš ti dopisun skrbel za najino telesno hrano, takrat se imaš pravico brigati tudi za najino duševno hrano. Jezi te, hudobni mazač, da se tvoje in tvojih nade niso izpolnile, da bi neomejeno brez vsakega nadziranja nasprotne stranke gospodarili z občinskim premoženjem ter vse opustili, kar bi bilo občini v trajno korist. Dopisun, ki živiš od žuljev pobožnjakov in brezvercev, in ki sam nobenih občinskih naklad ne plačuješ, se ne vtikaj v tukajšnje občinske razmere, katerih prav nič ne poznaš. Posebno primereno bi bilo, da se ob času bire ogneš onih liberalnih hiš, katere tako silno sovražiš,

kakor sploh zagrizen duhovnik sovražiti more. Mnogo let vihrala je nad lepo in prijazno občino dobsko črna žalostna zastava nazadnjaštva. Ta je pa v zadnjem času precej pobledela in postala bode v doglednem času snežnobela. Da se to prej ko prej zgodi, v to pomози volja junaška!

o Dolenjske novice o

g Vače. Občinske volitve so kaplanu Majdiču nakopale težko želodčno bolezen. Tolažimo pa se, da bode kmalu ozdravljen, kajti sleherno nedeljo jo nekaj odloži na prižnici. Gotovo bi naši predniki ne bili z veseljem delali tlake in dovažali material za zidanje cerkve, zlasti prižnice, ako bi vedeli, da se bode raz to prižnico mesto božje besede razlegalo zmerjanje in hujskanje nad njihove naslednike. Mesto razlage evangelija študira priimke, s kojimi obklada sleherno nedeljo tiste, ki se drznejšo misliti in delati po lastni pameti. Ker drugje ne more pokazati svoje moči, stori to v cerkvi, kjer je siguren, da mu ne sme nihče oporekati. Res daleč je prijadral ta Majdič na Vačah. Vse ga zapušča. Tudi v tistih hišah, v kojih je imel v začetku največ zaslonbe, je prišel v nemilost, le pri Bazistu še včasih zrogovili. Tako daleč pa je prišel le vsled tega, ker v vsako zasebno stvar vtakne svoj nos. Posreduje pri različnih tožbah in drugih rečeh, ki njega prav nič ne brigajo, a povsodi odnese za nekaj centimetrov daljši nos. Ena tožba radi razžaljenja časti se mu je pač posrečila, toda s tisto častjo naši klerikalci še ne bodo pokrili masla, ki ga nosijo v debeli plasti na svojih puhlih glavah. Pred ustanovitvijo katoliškega izobraževalnega društva je le malokdo pri nas kaj vedel o samokresu, zdaj pa se strelja kar sredi vasi na nič hudega sluteče ljudi. Tudi divji lovci se vedno bolj množe. Ti pa so sami pristni klerikalci, ki na tej podlagi brez greha počenjajo kaznive reči. V nedeljo, dne 26. novembra je bil zopet shod v kaplaniji. Govornik je baje prišel iz Kranja. Najbrže je povedal Čukom in marinaričam, ki so bile pri tem shodu najštevilnejše zastopane, da so pri občinskih volitvah v Kranju ostanke klerikalne trdnjave tako temeljito razrušili, da ne bo nikdar več stal kamen na kamnu. Pri vsakem shodu pa so Čuki bolj podivjani in več tepeža in tožb nastane. To dokazuje, kakšen vpliv imajo na mlade neizkušene ljudi besede govornikov.

d Vače. — Odgovor Jožefi Pire, po domače Klančarici, na »Poslano« v št. 46. »Domoljuba«. — Ker imam kot gospodinja in mati mnogo potrebnejšega dela in ker se ne čutim dolžno prositi odpuščanja, bodeš zaman čakala mojega prihoda v Klančarjevo hišo. Tudi v vašem izobraževalnem društvu nimam kaj iskati. Kar sem pa tebi pisala, pri tem pa tudi vztrajam, ako se čutiš kot oseba z mnogobrojnimi naslovi žaljeno, ti dam na prosto voljo, iskati zado-

ščenja drugim potom, saj časa za to imaš itak dovolj, ker drugače bi gotovo ne hodila skoraj sleherni dan na izprehod na Vače. Odklanjam pa ponudeni znesek 400 kron, v prepričanju, da jih sama bolj potrebuješ nego jaz. Dobro pa bi bilo, da si pokličeš v spomin tiste prošle čase, ko si s prijateljsko navdahnjenim srcem stopala čez prag naše hiše. Ne čudim se neopravičenemu sovraštvu, kajti bilo bi zoper klerikalno navado, da bi s sosedi v miru živela. — **Strmca**, 28. novembra 1911.

Marija Juvančič.

d Št. Janž. Že v zadnji številki »Slovenskega Doma« smo čitali, da je naš župnik velik kvartopirec. Resnici na ljubo moramo pibiti, da takega kvartopireca pri nas še nismo imeli za župnika. V našem župnišču se največkrat kvarta kar do dveh ali celo do treh po polnoči. Ali bi ne bilo boljše, da bi župnik raje molil rožni venec za sebe in svoje farane? Ali se župnik prav nič ne boji evangeljske resnice, ki pravi, da igralci ne bodo posedali nebeškega kraljestva. Tako počenjanje gotovo ni v dober vzgled, pač pav pohujšanje celi fari. Gospod Ludvik tudi kaj rad in zelo na krivičen način zabavlja čez naprednjake, kot da bi bili ti zverine, katere mora kar pobiti. Zraven pa našemu Ludviku liberalno vino kaj dobro diši. Za našega župnika je prav posebno vnet prednik Marijine družbe. On je svoj čas dobil za pozdrav slamnato ženo. Edino taka mu pristoja. Ludvik se tudi baha, da bo vse naprednjake kar kosmate pojedel. Župnikovo počenjanje pa je celo že pametnim klerikalcem oči odprlo in pokazali so mu hrbet, ker so spoznali to grdobijo klerikalizma. Za svoje cerkvene dolžnosti pa se ne brigata ne župnik ne kaplan. Zadnjič enkrat so morali botri čakati cele tri ure z novorojencem na krst. Ali se to pravi opravljati vestno duhovske dolžnosti?

d Škocjan. Anton Komlane, bolje Krmežljavček, še vedno ne more držati jezika za zobmi, akoprav smo mu že večkrat pojasnili, kdo in kaj je in kam spada. Povsod mora ta sirotka vtakniti svoj nos. Ker je tako iznajdljiv, mu priporočamo, da povoha tudi malo v posojilniško gospodarstvo, malo pregleda cerkvene račune itd., kajti gorje vam, ako te bomo mi prehiteli in mi razkrinkali vesoljnemu svetu vaše delovanje v procvit in lepšo bodočnost škocijanskega farmana. Tistikrat Krmežljavček boš hodil še bolj povešenih oči po Škocijanu, še bolj bodeš pozabljiv kot dosedaj. Hvala Bogu, da se te še glava drži vrata, ker bi sicer še tisto pozabil pri kaki Marijini hčerki, kakor **zadnjič hostijo, ko si šel obhajati**. Sicer dobro vemo, kaj vas toliko briga občinsko gospodarstvo. Občino bi radi dobili v svoje grabežljive kremplje, pa po farmanskem gruntu se vam tudi sline cede. Drobiža mi za različne bedarije v »čas in slavo božjo«, kaj ne, **krmežljavi Tinek?** Čukarija obupno breca v zadnjih zdihljajih. Čurimuri banda je že

tudi častno poginila. Najnovejši čukarski bandi pa garantiramo za gotov pogin. Kako bi se lepo zidala Čukarija? Uniformirali čuki, mastili — pili in dobre volje bili na občinske stroške. To bi bilo veselje — že na tem svetu. Pa kaj, ko vam bodo ti preklicani liberalci vse račune prekrižali in vaše gradove v oblakih uničili v prah v poduk in svarilo poznim potomcem, da se ni farška banda nikdar zabavala z deparjem, ki si ga je ubogi faran pridobil z delom in trudom. Tudi ne bodo nikdar pri nas gnezdili Čuki in Marijne device v lastnem društvenem domu, da bi uganjali potem taka grozodejstva kot v kamniškem okraju, ko je 17letni smrkavec, Čuk seveda, ubil 60letnega družinskega očeta le vsled političnega nasprotja, a pozneje še s krvavimi rokami igral sv. Cito. Ne vpijejo, gospod Krmežljavček, ta grozodejstva do neba po osveti?! In kdo vzgaja take živine v človeški podobi? Nihče drugi kot oznanjevalci miru in sprave, in ljudje, kojih stan zahteva, da širijo vzvišen Kristov nauk: Ljubezen do bližnjega. Lahko ste ponosni, Krmežljavček, na take izrodke človeškega rodu. In take ljudi-živine kuje še celo škof v deveta nebesa! Sramota!

d Iz občine Prečna. Občinske volitve so pred durmi. Kot dosedanji zvesti pristaš klerikalne stranke, mi je dobro znano, kake lumparije so se uganjale v tej stranki. Ne imejte me za izdajalca, temveč za pravicoljubnega občana. Obžalujem, da sem toliko let slepo sledil tej stranki ter ji povsem zaupal ter smatral njeno početje za pravično. Za časa volilnih priprav sem razvidel, kam jadra ta stranka. Ko ne bi bilo teh, bi sigurno korakal v njenih četah, ne bile bi se mi še odprle oči, kajti hvaliti se znajo res dobro. Sedaj sem šele razvidel, kake lumparije se uganjajo tu. Župan dela v svojo korist, občinski možje mu pa kimaajo z župnikom vred, ki ima pa tudi svoje koristi. Dokaz temu, da imamo sedaj toliko občinskih doklad, za denar pa ne ve noben odbornik povedati, koliko ga je. Res lepi možje so to, se res trudijo in dejajo za občinski blagor, niso niti poučeni o njenem delovanju in premoženju. Sedaj pa, ko jim nočem več slediti, pravijo, da sem pa liberalci. Mi ne poznamo druge stranke kakor pravično in to hočemo mi, nam je vseeno klerikalci ali liberalci, samo da je poštenjak, slednjih sploh ni, vsaj v taki podobi ne, kakor jih slika gospod župnik. Svoje verske dolžnosti opravljamo z malimi izjemami vsi, ravno oni, ki jih gospod štejejo med svoje ovčice (klerikalci), še najmanj. Ne bodem na široko razkladal, kakí so ti, ki jim pravijo klerikalci (žalibog, da sem pripadal tej stranki, dasi nehote), omenjam samo, da njim se gre za njihovo korist, ki naj bi ostala nenadzorovana od mož, ki jim je pravica sveta. Hvalisajo se, koliko glasov da imajo, da jim je zmaga gotova. Morda, da je res? A to le radi slepih volilcev, meneč, da je vse zlato kar se svetí. Ako bi se ljudje malo bolj za-

nimali te prebrskali njih obisti, bi prišli do pravega ter volili može, ki bi skrbeli za občni blagor, ne pa za svoj žep. Zakaj se pa boje, da bi jim ta čast odletela, zakaj begajo volilci na dopustne in nedopustne načine, naj jih volijo, obetajo jim nebesa že tu na tej solzni dolini, v resnici jim pa pripravljajo pekel, kakor so ga imeli. Torej volilci, pomislite malo, kaj delate! Prepričan sem, da ako bo vsak tako premislil, kakor jaz, mu ne bo težko odločiti, koga naj voli. Vsakemu je pravica bolj ljuba kakor hinavščina in sleparija. Na dan volitve naj odda vsak volilec svoj glas možem, ki nam bodo res prav gospodarili, vun s starimi! Sicer pa, kakor si bodele postlali, tako bedete ležali. — **volilec**.

d Št. Rupert. Štrajhar se zadnje čase zaletuje celo v zmerne in politično zelo dostojnega oskrbnika Vašiča. Vsa obrekovanja so, kakor po navadi, brez vsake poštene podlage. Ta hudomušnež se drzne predbacivati, da ne plačuje gospod Vašič sploh nobenih davkov. Resnici na ljubo se poudarja, da plačuje gospod Vašič več davkov, kakor pa objokani kaplan. Nadalje očita »Lažiljub«, da ne zna graščinski oskrbnik gospodariti. Seveda, ko bi se učil gospodarstva od neizkušnega kaplana, bi šel grof Barbo že zdavno na hruško, kamor je obsojena kaplanova mlekarna.

d Št. Rupert. Kaplan Štrajhar v Št. Rupertu je pisal predsedniku abstinenčnega društva Kalanu v Ljubljani naslednje pismo:

»Dragi prijatelj! Danes se pa jaz vtaknem v abstenenčno reč in prosim, da se tu temeljito podreza! Najpoprej poudarjam, da imamo sedaj tu **izvrstnega dacarja**, ki je res dacar po božji volji in drži gostilničarje pri fraku; je odločen naš pristaš in veren katolik, to je Andrej Dolenc, ki ga hočejo pa revidenti pri nadzorništvu šikanirati, in sicer zato, ker je strog in odkriva grozne napake prejšnjega dacarja, ki je bil največji liberalci, ki je deželi gotovo v svojih 15. letih, kar je bil tu, napravil tudi 15.000 gld. škode, kar so utaknili v žep birtje. On je pa zato pil zastonj! Zato pa sedaj tega dacarja ne morejo trpeti, ker je silno natančen. Toliko v informacijo.

Sedaj pa k stvari, ki se tiče abstinence. 1. Tu se pije šnops in prodaja kot voda večinoma po vseh gostilnah. Zakon je menda, da se ob nedeljah ne sme točiti žganje. Tu ga pijejo pred mašo in po maši. Koliko jih pa ima koncesijo? Dva menda! 2. Policijske ure ni nikjer. Pri upanu liberalnem Zupančiču ravnatako do polnoči in čez točijo, kakor pri drugih. 3. Toči se ponarejeno vino, pol vina, pol vode, ali pa jabolčnika. — Ali bi se ne dalo napraviti, da bi se jih kaznovalo. Ljudje drago plačujejo to brozgo in liberalni birtje zato delajo v verskem in moralnem oziru toliko škode. O tej točki bi se posebej dalo na tihem

kaj storiti. Vzet poskušnje. 4. Za zgoraj omenjenega sledi, da se je silno veliko izpilo nezadacanega vina in bi zato dobro bilo, da se dela nato, da se noben gostilničar ne odkupi in se zato skrbi, da bodo dacarji pod pošteno kontrolo, to se pravi, da morajo biti revidenti dobri. — Kakor pa sem spoznal iz slučajev pri nas, delajo revidenti v prilog gostilničarjem in proti poštenim dacarjem! Seve, gostilničar in revident sta liberalca in držita skup proti dacarju, ki noče biti nepošten. 5. Pod prejšnjim dacarjem so imeli gostilničarji do sv. Martina »frej mošt!« Zato pa je ravno v tem času bilo toliko neumnosti po gostilnah v škodo deželi in ljudski morali. Potem se pa čudisvet, če so Šentrupertčani tako malo značajni in se kljub delu ne da veliko narediti. Vse je bilo navezano na pijačo in se je smelo vse, prav vse! 6. Vsled tega je držalo vse skup dosedaj. Gostilničar, dacar, žandar ni nič videl, učitelj in učiteljica vse je volilo rajše birta, ker se je do polnoči pri njem lahko pilo in zabavljalo čez božje dobrrote in dobro je bilo tudi torej: Ples in muzika brez licence in to med sv. mašo, posebno na Veseli gori. 7. Vse te gostilne, ki tako drže red, imajo naročen tudi ali »Slovenski Dom« ali pa »Slov. Narod«. Koliko demoraliziranja! Tu se govori čez duhovne, čez cesarje, čez vse sploh! 8. Orlom se očita ponočevanje v polni meri, kar je laž — a proti ponočnim razgrajčem, liberalnim falotom pa se res nobeden ne gane. 9. Liberalni dacarji naročajo in so agentje za šnops. Vprašajte dacarja Lenasita, koliko ga je že naročil. Pri nas je bil 15 let in sedaj agitira po Borovnici!

To so stvari, ki sem jih že nekaj povedal i dr. Lampetu in so me že dolgo bolele. Enkrat pa mora ven, če hočemo kaj naprej. Nam mora pomagati Ljubljana, da staremo moč birtov.

Pri nas je tako daleč prišlo, da je gostilničar Vidmar z Grilovega hriba dacarju Dolencu zagrozil, da ga bode za cepetelne« ven vrgel. In vendar je dacar samo uradnik deželnega odbora! Naj bi se tu odločno prijelo take moče, kot je Vidmar! To je bilo 7. novembra 1910. Še bi napisal marsikaj, pa nimam več časa! Pa drugič!

Bog Ivan Strajhar.«

NB.: Te dni smo pri odseku brali govor prel. Kalana o abstinenci. Zato sem to napisal.

Razvidno je iz vseh devetih točk, kako hudoben in škodoželjen je ta fanatični duhovnik. Vse bi najraje pomoril in uničil z lažnjivim obrekovanjem. Vse je čista, gola laž. Orožništvo je po ukazu okrajnega glavarstva poizvedovalo in ni moglo ničesar nepoštenega dognati. Samo revež Lenasi, prejšnji dacar, je bil žrtev hudobne denunciacije in izgubil po krivici službo ter se danes ves zbeگان klati po svetu. Ima ve-

liko družino in je v veliki bedi. Bil je ovaden in kar na kratko brez zaslišanja prič po hiperkatoličanskem načinu obglavljen.

d **Raka.** Minulo je že dva meseca, kar so bile občinske volitve pri nas. Marsikdo je že v tem času vprašal, zakaj nimamo še župana, in to vsled tega, ker je klerikalna stranka izvršila mnogo volilnih sleparij. Vložen je rekurz proti volitvam, ki pa še do danes ni rešen. Upamo, da slavno c. kr. okrajno glavarstvo v Krškem takih nepostavnosti kot so se godile tu, ne more odobriti. Klerikalci so se le za kratek npr veselili. Jako zmedeni so sedaj, ker ne vedo, pri čem da so, ali še ostanejo na površju, ali mogoče izginejo. Zlasti g. Fr. Drnovšku ni všeč ta pritožba, ker je mislil zagotovo, da bo že sedaj nosil župansko čast, pa najbrže ne bo nič, ker je mož splošno znan kot jako ošaben človek. Dosti nespameten je tisti, ki bi Drnovška volil za župana, ki ni prav nič sposoben za ta posel. Ne vemo, kako bi on kaj gospodaril z občinskim premoženjem. Ne bomo o tem obširneje poročali, kajti sodbo si bo že ljudstvo napravilo samo.

o Gorenjske novice o

g **Iz Preske** nam pišejo dne 28. novembra: Občinske volitve bodo za občino Medvode dne 4. in 5. decembra. Brencce je zopet pozabil svoj duhovniški poklic. — Agitira in se peha, pa zmerja samostojne volilce. V nedeljo je imel lepo pridigo, največ o teh volitvah: Ne volite nobenega liberalca, ne demokrata, nobenega, ki taji boga, ki taji vero; nobenega, ki ni z duhovščino, veste, z našo duhovščino, no ja z menoj! . . . V ponedeljek je bila poroka popoldne, dasi je bila določena dopoldne ob devetih. Mesto da bi plačal brenčeči fajmošter zamudo časa, mu je moral ta plačati 7 K 30 vin., pa še posebej »ofer«. Naš božji namestnik ima tudi hranilnico in, kakor vidimo, predvsem zato, da lahko strahuje neubogljive, pa v hranilnici zadolžene kmete. Nekemu možu je je že zaukazal, naj vrne dolžnih 200 K. Mislil si je, da spravi v zadrego moža in na tem vzgledu oplašči vse dolžnike. No, zgodilo se je drugače. Kmet mu je takoj vrnil 200 K, zahteval pa je, da mu je tudi fajmošter vrnil, kar mu je bil sedaj dolžan, namreč vnaprej plačane obresti in delež. In mož je zahteval še več. Odpovedal je svoje jamstvo še štirim drugim tovarišem za vsoto okolu 2000 K, češ, če jaz nimam kredita za 2000 kron, ne morem biti porok za 2000 K. — Kmet je imel prav in se ni dal pregovoriti ob prestrašenem fajmoštru. Ta slučaj nam daje veliko misliti. Ali je hranilnica v nevarnosti, ker izterjava posojila? Ali je božji namestnik tako grd, da bi pripravil poštemu človeku rad stiske? Ali je hranilnica za to, da bi imela politično in gospodarsko ujete vse te, ki so z njo v zvezi? Ali je morebiti navedeni slučaj strašenje radi volitev? Kje je potem državni pravd-

nik? Može - volilci, premislite to in še mnogo, mnogo drugega, s čimer se vam krati samostojnost in pravice. Fajmošter Brencce naj gre v cerkev, še raje v pokoj! Mi pa si volimo kot samostojni in ponosni možje modre in samostojne občinske odbornike.

Kmet.

g **Iz Selca.** Le kratka doba nas loči še od naših občinskih volitev. Dolgo so jih klerikalci zavlačevali. Klerikalci se zelo pripravljajo in agitirajo na vseh koncih in krajih. V nedeljo, 19. novembra, se je gnal cel bataljon klerikalnih agitatorjev v rakovo dolino, v vas Bukovšico. Med saržami so bili zloglasni župnik Rožnik, Franc Tavčar, ali kakor mu nekateri hudomušneži pravijo: »izgubljeni porotnik«. Našega diko gospoda poslanca Čočca pa nismo ugledali v tej bojaželjni trupi. Čoč ima zelo slabo vest. Pred zadnjo državnozbornsko volitvijo nam je namreč obljubil, da bi vjel kaj kalinov za svojo nesposobno osebo, neko cesto. Obljube ni držal, kakor še nikoli nobene ni. Ta figa-mož! No, in ko je stopal omenjeni bataljon skozi Ševlje in Knape, so si ljudje med seboj pripovedovali: »Ti - le pa grejo gotovo količke zabijati za novo cesto«. Nekdo pa je še pristavil: »E, če bo Štefanov France imel kaj za govoriti pri tej cesti, bo prišla predraga, ker bo hotel, da bo vsaj do Bertne v Ševljah precej široka in ob strani zavarovana z železno ograjo.« Na podoben način so naši ljudje brili norce iz klerikalnih agitatorjev. Priredili so prav klavern shod. Na njem je imel ta glavno besedo »izgubljeni porotnik,« celi novoporočeni klerikalec, ki je svoje dni čez duhovnike tako preklinjal, da mu je Krek pretil, da bo gorel prav na dnu pekla. No, pa kalinov niso dosti vjeli. S svojim shodom niso imeli sreče. Drugo nedeljo, dne 26. novembra pa se je naš župnik na vso moč razkoračil na prižnici. Govoril je kakor kak klerikalni agitator v krčmi. Spravil se je na te »brezverske liberalce«, češ, da hočejo vpeljati civilni zakon. Po našem mnenju pa bi ta zakon gotovo najbolj goreče pozdravili različni klerikalci po naši dolini, kakor n. pr. Rožnikov ljubljeneč Kos v Ojstrem vrhu, pa tudi tisti nesrečni zapeljani človek, ki je prejšnjo Kosovo deklo potem poročil. Gospodu Rožniku pa so tla vedno bolj vroča pod nogami. Zelo se boji bodočih volitev. Zato pa agitira na vse dopustne in nedopustne načine. Vse kar je Rožnik ustanovil v naši dolini, je zelo na slabih nogah in se vedno bolj podira. Klerikalna stranka v naši dolini bo kmalu razvalina.

g **Selca.** Občinske volitve so pred durmi. Klerikalcem se tresejo hlače in skušajo si pomagati z vsakovrstnimi sredstvi. Razglašajo, da Šimena ne bo več v odboru, prav kakor so lani, a so ga kljub temu volili. Ker se jim spodnja stran zdi premalo zanesljiva, hočejo podobčno Češnjico odločiti in napraviti iz nje samostojno občino. To je Šimenovo maslo, ki hoče na ta način postati župan. A iz te moke ne bo

kruha! Šimena ne bo župan, ne v Selcih, ne na Češnjici. On je svojo vlogo izigral in ljudstvo mu bo dalo breo, kakoršno zasluži. Vrgli so se tudi na Bukovšičico in šla sta tja ljudi farbat Rožnik in gostilničar »Pri vrlem značaju«. S tem možicem-abstinentom bo treba enkrat tudi spregovoriti odločno besedo. — Možje volilci, sedaj odločno na noge! Otrsite jarem, ki vas je žulil doslej! Ne pustite, da vi v selškem farovžu odločevali, koga imate voliti. Župnik odhaja, ker vidi, da se potirajo njegove naprave druga za drugo. Pometite tudi z njegovimi podrepniki! —

g Selca, 27. novembra 1911. Tukajšnji kaplan, ki niti nima volilne pravice, se peha in trudi na vso moč, da bi dobil čim več pooblastil in glasovnic v svoje roke, da bi z njimi na dan volitve 5. decembra letos pomogel eselesu do zmage. Pri tem se seveda ne ozira na to, kaj je dovoljeno in kaj ne. Pride k volilcu, ga vpraša po glasovnicah in izkaznicah in jih popiše in odnese. Tako je prišel pred nekaj dnevi k Uršuli Vrhunc in Mariji Demšar. Prva je bila doma, druga pa ne, temveč te njen mož, ki pa ne zna ne pisati, ne brati. Tema dvema je popisal glasovnice in pobral, dasi nista vedeli, za kaj gre. Ko so jima drugi pojasnili, da se tiče to občinskih volitev, bilo je obema žal, da sta pustili kaplanu glasovnice in je Uršula Vrhunc kaplanu takoj pisala, naj ji vrne glasovnico, sicer da bo nastopila proti njemu drugo pot. Vendar do danes glasovnice še ni dobila nazaj. — Znani prosluli župnik Rožnik je v nedeljo po pridigi na leci razkladal svojo modrost nekako tako-le: V torek bodo pri nas občinske volitve, pa ne ta torek, ampak šele drugi; izbrane imamo že svoje može, liberalci pa tudi svoje. Hodili bodo tedaj možički od hiše do hiše, da bi dobili glasovnice v roke, pa jih nikar ne poslušajte, ampak spodite te strigalice domu delat. Volite naše može, ne pa onih, ki jih bodo ti možički priporočali. Pazite dobro in poslušajte, kaj bodo ti možički govorili; če bodo kako napačno besedo rekli, naznanite jih. — Take so razmere pri nas; upamo pa, da bodo ljudje tudi tu prišli kmalu do spoznanja, da lahko vsak samostojno voli, ne da bi vprašal neizkušnega kaplana, kdo mu je po volji in kdo ne.

g Iz Tuhinjske doline. Farovž in fajmoštri so že od nekaj sovražniki gostilničarjev in trgovcev na kmetih, ker so ti navadno najbolj brihtni ljudje in so več sveta videli, kakor drugi kmetje. Pred leti je fajmošter ustanovil v Zgor. Tuhinju trgovino »konsum« in je hotel z njim vse tuhinjske trgovce uničiti, toda o tem ob priliki kaj več. Raz prižnec se vsako nedeljo vpije božjo besedo proti gostilničarjem. — Smo proti nezmernemu pitju, toda vsak pošten gostilničar je kakor vsak obrtnik vreden spoštovanja. Dolžnost fajmoštra pa je, da ljudi poboljša. Zakaj ima pridige, spovednico, šolo itd. Zakaj prireja mi-

sijone? Kaj napravi gospodar, če njegov hlapec nima pri delu nikakršnega uspeha, kaj bi napravil krajni šolski svet in deželna šolska oblast, če bi učitelj v šestih letih ne naučil šolarjev niti brati. Hlapcu bi gospodar pokazal vrata, učitelju bi pokazali pot proti Kamniku. In če fajmošter deluje desetletja med kmeti, pa jih ni naučil zmerno uživati jedi in pijače, če jih ni odvadil jeze, sovraštva, prepiranja, ubijanja — potem zasluži toliko bolj ostro kazen, kolikor je njegova plača večja od hlapčeve ali učiteljeve. Fajmoštri mislijo, da smejo samo oni dobro piti in jesti, ubogi kmet naj pa je samo močnik in ričet je in pije vodo. Trgovce, gostilničar, zavedaj se, da je tvoj stari sovražnik farovž in naj te nikdar ne premotijo sladke besede fajmoštrove. Trgovce in gostilničar, poučuj v razgovorih kmetiško prebivalstvo, v tvojih prostorih naj visijo vedno napredni časopisi, ki bodo brez usmiljenja razkrivali farovško moro, ki tlači kmeta.

g Duhovnik, prijatelj trpečih, je brez dvoma tuhinjski rojak Janez Štrajhar, nekaj Vačlarjev Janez, zdaj kaplan v Št. Rupertu na Dolenjskem. Kristus je rekel: Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe; nas uči, da je treba ljubiti tudi sovražnike. Kristusov namestnik Štrajhar pa pravi: Če mi nisi pokoren, kakor ovca pastirju, če si upaš drugačno mnenje imeti, kakor jaz, s kolom po tebi, smrt ti, z nožem v srece! — V Št. Rupertu je bil dacar Lenasi, ki je bil naprednega mišljenja in je držal s samostojnimi kmeti. Kaplan Štrajhar, že večkrat predkaznovan zaradi prevelike klerikalne gorečnosti in političnih sleparij, je baje zahrbtno ovadil Lenasija klerikalnemu deželnemu odboru. Ta je Lenasija brez zaslišanja odpustil iz deželne službe, zdaj išče kruha za sebe, za ženo in za več stradajočih otročičev. Vidite, tuhinjski kmetje, takšna je duhovska ljubezen v resničnem življenju. In vi te ljudi v svoji kratkovidnosti sprejemate z zvonenjem, z mlaji, za nove maše jim dajete cekine, teleta in piščance. Odprite vendar oči! Hudoča naj vas spravi v nebesa! Na Gori je počil zvon. Kmetje so zbirali prispevke za novi zvon. Kdo ni poslal niti kronce? Janez Štrajhar, nehvaležni duhovski sin izpod gorskega zvona.

g Javorje, 27. novembra 1911. Tukajšnji župnik, ki je pri zadnjih občinskih volitvah s svojimi kimavei propadel, je ukazal, naj vsak, ki je nasprotno volil, pride k njemu prosit odpuščanja, kajti sicer da ne dobi odveze niti pri njem, niti na Brezji, niti pri Sv. Joštu. Tako naivnih ljudi med zavednimi kmetjskimi volilci pač ni, da bi hodili župnika vpraševati, koga smejo voliti in koga ne, ker imajo pač sami dovolj pameti in skušenj. Časi, ko se je vse slepo klanjalo ukazom »gospoda«, so minuli in upamo, da se ne povrnejo več. Duhovščina brigaj se zo to, za kar si plačana, politiko in posvetne stvari pa pusti na miru.

g Iz Železnikov. Dne 22. novembra se je vršila pri deželnem sodišču v Ljubljani vzkliena obravnava radi že vsem znanih dogodkov povodom javne telovadbe našega »Sokola« pred cerkvijo. Druga inštanca je potrdila v celem obsegu sodbo prve inštanee. Alojzij Demšar, Ivan Demšar, Jakob Kleč, Franc Košmelj so bili vsi oproščeni, kakor v Škofji Loki. Obsojen pa je bil, kakor v prvi inštaneci Martin Klopčič na 30 K denarne kazni. — Dotična javna telovadba se je namreč vršila na »placu« pred farno cerkvijo, ker drugod se niti ne more vršiti, ker ni drugega primerne prostora. Župan Ivan Lotrič in podžupan Martin Klopčič pa sta na župnikovo povelje prišla na lice mesta, da bi preprečila vršitev telovadbe. Obnašala sta se tako izzivalno in tako nedostojno, da je bilo na prvi hip vidno, da hočeta povzročiti pretep, da bi tako preprečila telovadbo. Pravila sta, oziroma sta se drla na vse grlo, da je dotični svet občinski in da nihče na njem ne sme telovaditi brez županovega dovoljenja. Resnica pa je, da je dotični svet javen prostor in da župan nima čez njega nobene oblasti. Tozadevno je bil naš župan že poučen od pristojne oblasti. Toda naš župan se ne briga niti za resnico, niti za uradna navodila. Znano je tudi, da pošilja uradom vedoma kriva uradna poročila. — Sploh sta se pri tej priliki vedla tako, da je rekel nek orožnik pred sodiščem kot pričča zaslišan, da je bil pri telovadbi najvzornejši red in mir in da sta le župan in podžupan nemir delala, in da ako bi prišlo na to, da bi moralo kaj vmes poseči orožništvo, bi moralo prijeti ravno župana in podžupana. Možakarja sta se hotela izdajati — sicer po krivici — za uradne osebe, obnašala sta se pa tako kot dva rovtarja, ki kličeta na korajžo in pretep. Martink je bil korajžen. Hotel je na vsak način preprečiti telovadbo. Stopil je v bradlo, ko je ravno nekdo telovadil. Telovadec to ni opazil — raditega bi bila nastala lahko velika nesreča za telovadca, pa tudi za Martinka, ko bi ne bil Kleč še pravočasno potegnil Martinka iz bradlje. Nazadnje sta jo pa moža, osramočena in zasmehovana od vseh prav poparjeno odkurila. Župnik Marčič je potem spisal ovadbo na c. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, kjer zahteva, naj se razpusti železniški »Sokol« radi prerušitve društvenega zakona. Zraven pa tudi ovaja jurista Košmelja, češ, da se je vmešaval v uradne posle župana. Istotako Kleča. Ovadbo je podpisal župan. Okrajno glavarstvo je seveda takoj naročilo orožnikom, da naj celo zadevo preiščejo ter podajo tozadevne ovadbe. Tako je prišlo, da sta bila tožena Ivan Demšar in Alojzij Demšar kot postavna zastopnika »Sokola« radi kršitve društvenega zakona, Franc Košmelj in Jakob Kleč pa radi umešavanja v uradne posle. Obe razpravi sta dokazali, da je bila župnikova denunciacija neumestna in iz trte zvita. Bili so vsi oproščeni. Klopčič pa je bil tožen radi prestop-

ka zoper telesno in življensko varnost. On je bil tudi v obeh inštancah tega prestopka krivim spoznan. »Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.« Ta pregovor je tudi jako na mestu. Mislili so župnik in njegova okolica, da bodo škodovali našemu sokolskemu društvu in njega predstavnikom. Kaznovani pa so bili oni, oziroma Martink, ki je šel v svoji strankarski nestrpnosti za župnika v žerjavico po kostanj. Martinka bi lahko že enkrat srečala pamet, saj je že dovolj star. Pa tudi nekaj podobnih izkušenj že ima. In župnik Marčič, sejalcev sovraštva in preprirov po naši dolini. Kaka razlika med njim in rajnim župnikom Korbičem. Ta je pri predzadnji sokolski telovadbi Sokole pogostil, Marčič pa jim skuša preprečiti telovadbo in povrh jih pa še denuncira.

g Kranj. Res veliko veselje. Narodno-napredna stranka je zmagala v vseh treh razredih s tako ogromno večino, da so se klerikalci kar sramu poskrili in zarili v svoja pribežališča. Razni agitatorji se niso pokazali cel teden na božje solnce. Dekan Koblar pa se je tako jezil in togotil, da so ga komaj malo potolažili. Če bi ne bil tako suh, bi bila velika nevarnost, da ga zadene »božji žlak«. Ja, Tone, ti imaš nesrečno roko. Kamor vtakneš svoje prste, povsod se hudo opečeš. Ponosni Kranj pa ostane tudi nadalje nepremagljiva trdnjava napredne misli. Kranj kot prestolnica prelepe gorenjske strani, je nam vsem naprednjim Gorejcem v največji ponos.

o Notranjske novice o

n Iz Gor Logatec. Pri občinskih volitvah je v vseh treh razredih, kakor smo že poročali, zmagala narodno-napredna stranka z znatno večino glasov. Klerikalci so prodrli samo z dvema kandidatoma, pa še teh bi ne dobili, če bi nekateri napredni volilci ne kršili discipline. Bili so svoje zmage tako gotovi, da je njih vodja Štefeto Francel že sanjal o županskem stolu. Toda pravični bog je pošteno kaznoval bahavo prevzetnost klerikalcev, ki so zavrnil dostojen, od naprednjakov jim ponujani kompromis, po katerem bi si ohranili dosedanje število svojih odbornikov. Celo Štefe, ki je noč in dan delal za volitve ter letal okoli volilcev, je propadel in prav nič se ne čudimo, če so se sicer drugače krepkemu fantu, porosile oči, ko je izvedel o svojem porazu. Kam so neki mislili? Saj niso imeli niti dovolj sposobnih ljudi, sicer bi ne postavili v I. razredu iste kandidate, kakor v III. razredu in bi ne dali v svojo listo celo dva naša somišljenika! Župnika, ki je skozinskož miroljuben človek in res pravi dušni pastir, bi gotovo volili tudi napredni volilci, če bi tega ne preprečili klerikalci z odklonitvijo kompromisa. — Klerikalci nameravajo baje rekurirati glede volitve v II. razredu, kjer je odločevalo le par glasov. Mi naravnost želimo, da podajo klerikalci rekurz, ker smo pre-

pričani, da izgubijo potem še ta dva odbornika, ki so ju sedaj dobili. Saj bi tudi v II. razredu bil izid lepši, če bi vsi napredni volilci izpolnili svojo dolžnost in varovali strankarsko disciplino, kar v bodoče gotovo pričakujemo. Sicer bi pa bili naprednjaki prej upravičeni, vložiti zoper volitve rekurz, ker je dognano, da so klerikalci lovili in slepili volilce z našo listo in v nekaterih slučajih niso vrnili izročene jim pooblastila, čeprav je dotičnik, ki ga je izdal, to izrecno zahteval. Pa o tem bo itak državno pravdnštvo še govorilo! Izvoljeni so bili v I. razredu sledeči naprednjaki: Ferjančič Ivan, Preve Josip, Gostiša Karel, Punčuh Leopold, Puppis Rudolf in Rihar Ivan; v II. razredu: Kogoj Ivan, Leskovec Valentin, Turk Ivan, Vrabeč Matija ter od nasprotniške liste: Erjavec Ivan, župnik in Tomazin Franc; v III. razredu pa: Marinko Ivan, Molk Martin, Nagode Jakob, Lenassi Julij, Rupnik Matija in Šemrov Franc. Namestniki so sledeči: za I. razred: Istenič Jernej, Turk Franc in Verbie Franc; za II. razred: Godina Ivan, Modic Andrej in Tavčar Karel; za III. razred pa Kunc Janez, Leskovec Franc in Rupnik Anton. Novoizvoljenim občinskim zastopnikom iskreno čestitamo na njih zmagi, v prepričanju, da bodo vedno in povsod s pravo vneto in skrbjo vedeli varovati interese naše napredne občine, ob katero bodo še dolgo zaman butali klerikalni valovi. Vsem naprednim volilcem pa čast in slava za možat nastop!

n Telovadno društvo »Sokol« v Logatecu priredi kakor običajno tudi letos »Miklavžev večer«, in sicer v torek, dne 5. novembra ob pol 8. zvečer v salonu hotela »Kramar«. Miklavžev nastop s številnim nebeškim in peklenskim spremstvom točno ob naznanjeni uri. Vstopnina je prosta; le sv. Anton bo zbiral prostovoljne prispevke za prepotrebno »Javno ljudsko knjižnico in čitalnico« v Dol. Logatecu. — Opozarjamo in vabimo na ta večer vse prijatelje »Sokola«.

n Nesreča. V garčarevskem gozdu je pretečeni teden padlo drevo na posestnika Lampeta iz Gor. Logatec in ga ubilo. Njegov tovariš je, videč nesrečnika pod drevsom, hitel po ljudi, da bi ga rešili, revež je pa med tem časom že izdihnil.

n Iz Postojne. Občinske volitve, ki se imajo vršiti prihodnji mesec v Postojni, delajo našim klerikalcem velike skrbi. — Klerikalni agitacijski aparat je v polnem obratu. Šef generalnega štaba »Eselesov« je kaplan Kapš, katero človeče komaj poznamo, a je že napravilo polno zdražb in hujskanja med ljudstvom. Mesto, da bi mirno živel med nami ta namestnik božji, dela zdražbo in sovraštvo med farani, od katerih prejema za tako delo plačilo v podobni »berek«. Prepodlo mu ni nobeno sredstvo, ki se ga poslužuje pri agitacijah. Nerazumno nam je, kako morejo pametni, razsodni možje ubogati in poslušati tega

otročaja, ki je komaj prilezel v svet izza semeniških zidov. Saj ima vendar vsak posamezni meščan več smisla za gospodarstvo kot pa tak mladenič, ki ne pozna bridkosti in težav življenja. In vendar poslušaj naše zaslepljeno ljudstvo tega človeka ter ga pusti, da blati zaslužne može za našo občino po shodih. Pa vsaka sila do vremena! To si treba zapomniti. Ni naš namen, baviti se s tako malenkostno osebo kot je naš kaplanček, a ker nas izziva, tudi mi ne moremo vse v žep spraviti. Mi ga samo vprašamo, zakaj ne opravlja raje svoje službe on bolj vestno, mesto, da se briga in peha toliko za volitve. Dannadan se vidi, kako nosijo umrle reveže iz tukajšnje bolnišnice brez spremstva duhovnega na pokopališče. Seveda, ti nimajo peneza, in za malo peneza je malo muzike, pravi naš Čeh. Tako si misli tudi naš Kapš. Toda temu ni tako. On prejema od zdravstvenega ekrožja postojnskega za taka dela 200 K nagrade. Nagrado spravi, a dela ne izvrši. In ali je to pošteno? Ako je res namestnik božji, bi bila njegova sveta dolžnost, da ravno pri revežih ne dela razlike, osobito, ko prejema za take slučaje še nagrado, a on se za to ne zmeni in tudi ljudem, okoli katerih agitira, ne pove, kako vestno opravlja svojo službo. Pa kaj, saj ljudje so dobri in prizanesljivi ter tega ne opazijo. On pa se spodtika po shodih nad vsako malenkostjo. Napada bogatine, seveda samo liberalne, a ravno on kaže dannadan s svojim početjem, da tudi za reveže nima srca, sicer ne bi pustil nositi jih po Postojni kot paro h konjedereu. Da nimajo te duhovne posode nikakega srca, smo že davno vedeli, a da ljudje ne uvidijo, kako malo naklonjeni so jim gospodje nunci, tega ne razumemo. Mesto, da lazi ponoči po vaseh ter obrekuje svoje farane, naj raje spremlja ubožce k zadnjemu počitku, za kar bode imel več zaslužnja za nebeško kraljestvo, kot z agitiranjem za »Eselesa«. Sploh pa si kratkomalo prepovemo nadaljno izzivanje in blatenje naših someščanov po shodih, sicer bomo posvetili našemu kaplančku z bolj radikalno svetilko. Tako ne bo šlo, ne, gospodine Kapš! Capito!

n Občinske volitve v občini Bukovje pri Postojni. Volitev se je vršila dne 26. oktobra t. l. V starešinstvo je bilo izvoljenih 18 odbornikov, med temi 14 naprednih in 2 ultraklerikalna backa, dva pa bastarda. Dne 12. novembra je bila volitev župana in šestih svetovalcev. Županom je bil izvoljen s 15 glasovi gosp. Jože Premerl, naprednega mišljenja in poštenjak od nog do glave. Živelá napredna misel!

n Dole pri Idriji. Pri nas so se vršile občinske volitve. Za naprednjake je zmaga sijajna. Dobili smo 14 odbornikov, klerikalci pa le 4, čeprav so agitirali noč in dan in niso pustili nobenega volilca pri miru. Posebno so nadlegovali volilke za pooblastila.

n Vipavske volitve. Piše se nam: V 271. številki »Slovenca« se čita, kako strahovito so pogoreli liberalci v Vipavskih občinah pri občinskih volitvah. Lažidopisnik slika, kako so naskočili liberalci, pa jim vseeno ni nič pomagalo, njihovi naskoki so se razbili ob trdnjavi S. L. S. Za druge občine se mi ne brigamo, kako je izgledal volilni boj. Pribijemo pa resnico za svojo podgrajsko občino, ker se neki lizun drzne vtikati svoje umazane prste med nas! — Podgrajci imamo župnika, tako vrlega, tako značajnega, tako vnetega, previdnega za vse dobro, da ga nima takega ne - le Notranjska, temveč tudi Gorenjska in Dolenjska nima takega župnika. Ta župnik biča pregrehe ne - le liberalcev, ampak se drzne udariti tudi po hinavskih klerikalcih! Tako, da smo vsi pošteni Podkrajci zares vzljubili svojega vrlega dušnega pastirja. V posvetovanju s svojim previdnim župnikom, smo veljaki sestavili volilno listino, v katero smo postavili vse stare odbornike, razun dvéh; da smo mogli tudi g. župnika vzeti v listino, smo morali nekaj škartirati. Volilna listina pa je imela 8 mož klerikalne in le 4 liberalne stranke. To listino nam je g. župnik pred volitvami pred cerkvijo po končani službi božji prebral, da bi se vedeli volilci po njej ravnati. To je bila vsa agitacija od strani poštenjakov! Zatorej dopisunče smrdljivo laže v »Slovenca«, gotovo poroča o svoji umazani agitaciji. Da sta hodila, katerih imena za danes zamolčimo; eden je tak pijanec, da so ga fantje Malega Šmarna ponoči pred gostilno zvezali, da se je drugo jutro s težavo skopal venkaj iz »štrikov«. Drugi je pa tak breznačajnejš, da je lovil glasove tem potom, da je pri vipavskih upravičencih liberalnega mišljenja rekel, da pobira pooblastila za liberalno stranko, pri klerikalcih pa je trdil, da pobira za klerikalno. Tako je torej zvijačno naskakovala stranka pijancev in breznačajnejšev zoper stranko poštenjakov! Spravili so res svoje backe v odbor, tudi ta dva nepoštena agitatorja imata čast sedeti med odborniki; trije so, kakor pravijo, liberalci, saj naročniki listov so! To je torej gola, čista resnica o volilnem manevru, ne pa »Slovenčeva« novica. Sicer pa dober tek vsem, ki morajo laži prežvekovati. Nismo imeli namena pisati, ker se nam je studilo grdo počenjanje, ker se pa sedaj bahajo o svoji sramotni zmagi, naj imajo te vrstice v pošten odgovor.

Po slovenskih deželah

p Od Sv. Križa pri Trstu. Koliko privržencev da ima naš župnik Furlan, ki se tako rad ponaša, da so vsi najboljši možje ž njim, pokazalo se je ravno zadnji čas. — Ker ima biti tu v kratkem misijon, je hotel mož priti prav na kunnšten način do misijonskega križa, ki bi veljal okoli 200 K.

Udje tukajšnjega pogrebnege društva so imeli namreč dobiti na preostanku vplačanih zneskov, vsak po 16 K. Nekaj dni pred delitvijo denarja so bili vsi udje tega društva, katerih je 125, vabljeni na razgovor. Pri tej priliki se jim je prečitalo župnikovo pismo, v katerem je mož želel, da bi dal vsak ud toliko denarja, da bi se nabrala potrebna vsota 200 K, — a nič manj. Ko je predsednik dal ta predlog na glasovanje, vzdignilo se je — o groza — celih pet rok. Ker so udje pogrebnege društva večinoma kmetje, na katere se župnik Furlan vedno opira, je bilo presenečenje toliko večje. Če se na frišnem lesu to godi, kaj se bo šele na suhem . . . Vsi so pa mrmrali čez župnikovo predrznost in nadležnost, ki v tej draginji in slabih časih hoče nam ubogim trpinom, ki komaj za silo izhajamo, iztisniti zadnji novčič. Dne 26. novembra se je torej denar delil udom. Pri tej priliki smo darovali, a prostovoljno in kolikor je kdo hotel, ne da bi nam kdo predpisoval, koliko mora vsak dati, za tukajšnje mlado društvo »Sokol«. In res, nabrala se je nepričakovano lepa vsota v ta namen. Hvala vsem darovalcem! Ta dan smo tudi slišali, da župnik ne bo več pobiral po vasi za misijonski križ, ampak je priporočal, da vsak, ki hoče kaj dati, naj prinese v farovž. Ta je možka. Tako treba vedno postopati, gosp. župnik Furlan. Kako se bo pa misijon obnesel, o tem bomo, če bo potrebno, pozneje poročali . . . Strašiti se ne pustimo po nedolžnem in brez pravega vzroka. Pod kožo smo pa vsi kravavi. Capito.

p Pomorska nesreča pri Rovinju. V noči od 23.—24. novembra se je potopil italijanski parnik, po imenu »Romagna«, ki vozi med Raveno in Trstom. Na ladji je bilo 49 potnikov in 21 mornarjev. Rešilo se je le 8 mornarjev in 1 potnik s svojim mladim sinom. Ušli so smrti v rešilnem čolnu. Vsi drugi so se potopili. Vihar je bil strašanski, da je močni parnik vrtilo, kakor orehovo lupinjo. Nesrečo je v prvi vrsti zakrivila ta okolnost, da je ladja peljala v svojem skladišču mnogo vreč riža. Ker pa je bil riž slabo zložen, se je pri hudem premetavanju ladje polagoma preobrnil na eno stran. Ta teža je tudi ladjo spravila iz ravnotežja, tako da ni bilo več pomoči in se je tako zgodila ta strašna nesreča.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Gospod dopisnik iz Št. Janža naj nam oprostí, če ga prosimo, da bi nam pisal razložno. Ne zahtevamo lepe pisave, ampak vsaj tako, da se more čitati in da človek ne kvari svojega vida. In če bo gospod dopisnik posegel le preveč v osebne razmere, bo moral za vse prevzeti odgovornost sam, drugače mu dopisa ne moremo priobčiti. Še enkrat prosimo, da se nam piše

razložno in resnično in kolikor mogoče jedrnato, ne pa iste stvari v enem in istem dopisu po večkrat omenjati. — Enega gospodov dopisnikov iz Selške doline prosimo, da naj nam prihodnjič ne piše kar čez velike dve strani vprek, tako da pride ena sama vrsta pol metra dolga, ker stavec takega rokopisa absolutno ne more staviti na stroju. Zato smo morali dopis prepisati, kar nam je popolnoma po nepotrebnem vzelo precej časa, ker je bil drugače dopis jasno in dobro pisan, tako da bi ga lahko dali takoj v tisk. Sicer se pa g. dopisniku zahvaljujemo in ga prosimo, da naj nam še nadalje in stalno poroča iz Selške doline.

G. S. G.: Z Vašim najnim dopisom smo prav zadovoljni. Le pridno nam poročajte.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 25. novembra 1911.

Gradec: 47, 31, 19, 26, 85.

Dunaj: 3, 21, 22, 36, 49.

Dvignjene v sredo, dne 29. novembra 1911.

Brno: 24, 35, 88, 7, 11.

Na zahtevo vzorce!	Tovarna domačega gorenjskega	Svoji k svojim!
	sukna	
Anton Stroj		
Zapuže pri Begunjah, Gorenjsko.		
Priporoča svoje zalogo raznovrstnega sukna pod tovarniško ceno.		

NAŠA ANČKA.

Mična povest v lični obliki, ki ne sme manjkati v nobeni knjižnici. Stane samo 80 vin. in se dobiva v vseh večjih knjigarnah. 97

Hiša

z dobro vpeljano gostilno in mesarijo ter potrebnim gospodarskim poslopjem, ki je vse v jako dobrem stavbnem stanju, na Dolenjskem, sredi velike vasi zraven drž. ceste, četr ure od kolodvora oddaljena, h kateri spada tudi nekaj dobrih njiv, travnikov in hoste, se radi družinskih razmer in boleznih pod jako ugodnimi pogoji **takoj** prostovoljno **proda**. Kje, pove **Jožef Klavžer**, posestnik in mesar v **Štefanu pri Trebnjem, Dolenjsko.** 94

Kako se imenuje? ---

najboljši pridatek za kavo;
Pravi Franck!

IV

s kavnim mlinčkom iz zadrževalnice grebške tovarne. . . .

Poskus dokaže resnico zgoraj navedenega in vsakogar prepriča o vrlinah tega pridata, ki se kažejo v slasti, moči, barvi, izbornem okusu in nizki ceni. . .